

უმადლეი საგანმანათლებლო პროგრამების შემუშავების და განხორციელების დებულების დანართი №01

დამტკიცებულია

წარმომადგენლობითი საბჭოს გადაწყვეტილებით, ოქმი
ადმინისტრაციის ხელმძღვანელი, კანცლერი

№ № 10 26.12.2017წ.

ლ. ხვედელიძე

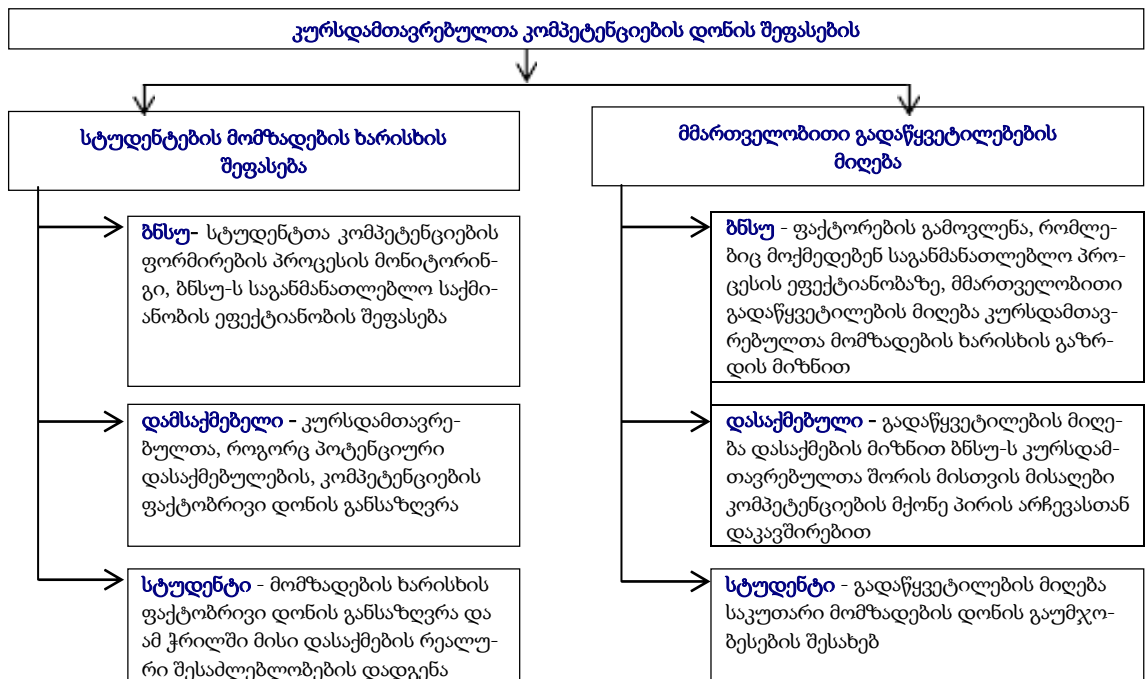
კომპეტენციების და სწავლის შედეგების ფორმირების და შეფასების მეთოდოლოგია

1. საფუძვლები (წყაროები)

1. Tuning Educational Structures in Europe, Universities' Contribution to the Bologna Process.
2. Declan Kennedy. Writing and Using Learning Outcomes: a Practical Guide.
3. Guidelines on Learning Outcomes. University of Hertfordshire. Centre for the Enhancement of Learning and Teaching. Academic Quality Office.
4. უმაღლესი განათლების სფეროში მოქმედი საქართველოს საკანონდებლო და კანონქვემდებარე აქტები.

2. კურსდამთავრებულთა კომპეტენციები და შრომის ბაზარი

კურსდამთავრებულის კომპეტენციების მოდელი წარმოადგენს შეთანხმებას მომხმარებელსა (დამსაქმებლები, სტუდენტები, სხვ.) და საგანმანათლებლო დაწესებულებას (საგანმანათლებლო პროგრამის შემუშავებელი და განათლების მომსახურების მიმწოდებელი) შორის საგანმანათლებლო პროგრამის მიზნებისა და ამ პროგრამის ათვისებით დაეგმილი შედეგების - კურსდამთავრებულის კომპეტენციების - თაობაზე. შეიძლება ითქვას, რომ კომპეტენციების ჩამოყალიბება წარმოადგენს ბნსუ-ს (როგორც საგანმანათლებლო პროდუქტის მიმწოდებელს) და დამსაქმებელს (როგორც ამ საგანმანათლებლო პროდუქტის დამკვეთს) შორის დიალოგის საშუალებას. კომპეტენცია წარმოადგენს კატეგორიას, რომელიც არის გასაგები დამსაქმებლისათვის და ახასიათებს რეალურ სამუშაო გარემოში პროგრამის კურსდამთავრებულის პროფესიული საქმიანობის შესაძლებლობას. შრომის ბაზრისთვის არ არის საინტერესო რას აკეთებდა სტუდენტი სწავლა-სწავლების პერიოდში, მისთვის აქტუალურია პასუხი კითხვაზე: რა კომპეტენციებს ფლობს კურსდამთავრებული და რა შეუძლია მას სწავლის დასრულებისა და შესაბამისი აკადემიური ხარისხის და კვალიფიკაციის მინიჭების შემდეგ. კურსდამთავრებული უნდა ფლობდეს როგორც პროფესიულ (დარგობრივ), ისე ზოგად კომპეტენციებს, რადგან დღეისათვის შრომის ბაზარზე არსებული პირობები მოითხოვენ ისეთი სპეციალისტის მომზადებას, რომელსაც ექნება როგორც პროფესიული ცოდნა და უნარები, ისე სტრესულ და განსხვავებულ სიტუაციებთან ადაპტირების და რელევანტურად მოქმედების, გუნდში და ინდივიდუალურად მუშაობის, სიახლის ათვისების და მიღწეული კომპეტენციების სრულყოფის, პრობლემის იდენტიფიცირების და ანალიზის, დასკვნის დასაბუთების, საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენების, ეფექტიანი კომუნიკაციის წარმართვის და სხვა უნარები.

3. კომპეტენცია

Tuning Project-ის (შემდგომში - Tuning) ერთ-ერთი მიზანია შექმნას საგანმანათლებლო პროგრამის შემუშავების და რეალიზების მექანიზმები, რომლებიც, ერთის მხრივ უზრუნველყოფენ სტუდენტის და შრომის ბაზრის მოთხოვნებს, მეორემ მხრივ იქნება აღიარებული სხვადასხვა ეროვნული საგანმანათლებლო სისტემების მიერ და ამავდროულად მისცემენ საგანმანათლებლო დაწესებულებებს მათი სპეციფიკის შემარჩუნების შესაძლებლობას. Tuning-ის მეთოდოლოგიით შემუშავებული საგანმანათლებლო პროგრამები

ორიენტირებულია კურსდამთავრებულის ზოგადი (უნივერსალური) და სპეციალური (დარგობრივი) კომპეტენციების ფორმირებაზე და განვითარებაზე. ასეთი პროგრამები ხელს უწყობენ ბალანსის დადგენას სწავლის შედეგებსა და სტუდენტის იმ დატვირთვას შორის, რომელიც აუცილებელია ამ შედეგების მისაღწევად. Tuning-ის მეთოდოლოგიის ცენტრალური ასპექტია საგანმანათლებლო პროგრამების პროექტირების ეტაპი, რაც მიმართულია პროგრამის ხარისხის უზრუნველყოფაზე და მოთხოვნადობაზე მომხმარებელთა მხრიდან. ცვლად დაგეგმილი პროგრამები უარყოფით გავლენას ახდენენ კურსდამთავრებულთა მომზადების დონეზე, ამცირებენ მათი დასაქმების შესაძლებლობას, მოითხოვენ არაადეკვატურად დიდ დროს პროგრამის შესასწავლად.

კომპეტენცია წარმოადგენს ისეთი კომპონენტების ერთობლიობას/კომბინაციას, როგორცაა ცოდნა და მისი გამოყენება, უნარები, პასუხისმგებლობა და დამოკიდებულებები. კომპეტენცია არის ადამიანის პროფესიული თვისება, ინდივიდის პოტენციური შესაძლებლობა და მზაობა გაუმკლავდეს საქმიანობის პერიოდში წარმოქმნილ სხვადასხვა ამოცანებს.

კომპეტენციის აქტუალიზაცია ხდება საქმიანობისა და გამოცდილების დაგროვების შედეგად, რასაც სტუდენტი იძენს როგორც პროგრამის ცალკეული კომპონენტების, ისე მთლიანად საგანმანათლებლო პროგრამის შესწავლის შედეგად.

კომპეტენციები იყოფა დარგობრივ კომპეტენციებად (დარგობრივი ცოდნა, პრობლემის იდენტიფიცირება, სხვადასხვა სირთულის ამოცანების გადაჭრა, სპეციფიკური მეთოდების და ტექნოლოგიების გამოყენება, და სხვ.) და ტრანსფერულ კომპეტენციებად (თვითორგანიზება, თვითგანათლება, გუნდში და დამოუკიდებლად მუშაობა, ინფორმაციის/მონაცემების ანალიზი, მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების გაცნობიერება, კომუნიკაცია და ურთიერთობების ეთიკა, ტოლერანტული დამოკიდებულება სოციალური, კულტურული და პროფესიული განსხვავებულობების მიმართ და სხვ.). ტრანსფერული კომპეტენციების ჩამოყალიბება ხდება პროგრამის როგორც არასპეციალის, ისე სპეციალის კომპონენტების მეშვეობით.

კომპეტენციის ფორმირება ხშირ შემთხვევაში არ ახდება პროგრამის რომელიმე კონკრეტული კომპონენტის ფარგლებში - კომპეტენციები მიიღწევა პარალელურად და ერთობლივად სტუდენტის საქმიანობის ყველა ფორმის (სასწავლო კურსის/სასწავლო კურსთა ჯგუფის, პრაქტიკის, კვლევითი და სხვ. სამუშაოს, დამოუკიდებელი მუშაობის) მეშვეობით. აღნიშნულიდან გამომდინარე, პროგრამის კომპონენტის შესწავლით უნდა იყოს მიღწეული ამ კომპონენტით, ხოლო პროგრამის ყველა კომპონენტის ერთობლიობით - პროგრამით დაგეგმილი კომპეტენციები ანუ კურსდამთავრებულია კომპეტენციები წარმოადგენს მთლიანად საგანმანათლებლო პროგრამის ათვისების შედეგს. საგანმანათლებლო პროგრამის პროექტირების მნიშვნელოვან კომპონენტს წარმოადგენს პროგრამის თითოეული კომპონენტისთვის სწავლა-სწავლების შედეგების დაგეგმვა, რაც ხდება პროგრამის ზოგადი (უნივერსალური) და სპეციალური (დარგობრივი) კომპეტენციების განსაზღვრის შემდეგ.

4. სწავლის შედეგები

განათლების სფეროში არსებული საერთაშორისო ტენდენციები მოთხოვენ ლექტორზე ორიენტირებული სწავლებიდან სტუდენტზე ორიენტირებულ სწავლებაზე გადასვლას. სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების მოდელი ფოკუსირებულია იმაზე, რას შეძლებენ სტუდენტები პროგრამის კომპონენტის და მთლიანად პროგრამის შესწავლის შედეგად.

სწავლის შედეგები დაკავშირებულია სწავლა-სწავლების მიზანთან. საგანმანათლებლო პროგრამის მიზანი არის ფართო და ზოგადი ფორმულირება იმ მნიშვნელოვანი ასპექტებისა, რომლებზეც იქმნება კონცენტრირებული საგანმანათლებლო პროგრამა. პროგრამის კომპონენტის მიზანი არის ფორმულირება იმ კონკრეტული ასპექტებისა, რომლებსაც მოიცავს პროგრამის კომპონენტი. ანუ საგანმანათლებლო პროგრამის მიზანი წარმოადგენს ზოგად არწერას, ხოლო პროგრამის კომპონენტის მიზანი წარმოადგენს კონკრეტულ ინფორმაციას იმის შესახებ, რისი მიღწევა იგეგმება პროგრამის კომპონენტის შესწავლის შედეგად.

სწავლის შედეგი არის სწავლების დასრულების შედეგად მიღებული ცოდნის და უნარების ერთობლიობა, რომელსაც უნდა ფლობდეს სტუდენტი და რომლის დემონსტრირება უნდა შეძლოს მას. სწავლის შედეგები არის წერილობითი აღწერა სტუდენტის ცოდნის, უნარების და შესაძლებლობებისა, რომლებიც მიიღწევა სწავლა-სწავლების კონკრეტული ეტაპის წარმატებით დასრულების შემდეგ. სწავლების ეტაპად შეიძლება იგულისხმებოდეს როგორც მთლიანად საგანმანათლებლო პროგრამა, ისე პროგრამის კომპონენტი ან პროგრამის კომპონენტის კონკრეტული ნაწილი. სწავლის შედეგები არის კომპეტენციის გაზომვადი შემადგენლები კომპონენტები, სწავლის შედეგების მიღწევით დასტურდება დაგეგმილი კომპეტენციების მიღწევა.

5. კომპეტენციების და სწავლის შედეგების ურთიერთკავშირი

კონკრეტული კომპეტენციის ფორმირებისთვის აუცილებელია პროგრამის რამდენიმე კომპონენტში სწავლის კონკრეტული შედეგების მიღწევა. სქემატურად კომპეტენციებსა და სწავლის შედეგებს შორის ურთიერთკავშირი შეიძლება გამოვხატოთ ფორმულით:

$$C \Leftrightarrow (R1 \wedge R2 \wedge R3 \wedge \dots \wedge Rn)$$

სადაც: C (Competence) – მისაღწევი კომპეტენცია; Ri (result, learning outcome) – პროგრამის სხვადასხვა კომპონენტების სწავლის შედეგები (i = 1, 2, ..., n); „ $\wedge$ “ – წიშნავს ლოგიკურ ოპერაციას (კონიუნქციას), ენობრივი ექვივალენტია კავშირი „და“.

6. ბლუმის ტაქსონომია

ბ. ბლუმის მიდგომის თანახმად, არსებობს სწავლების სამი სფერო - შემეცნებითი (კოგნიტიური), ემოციური (აფექტური) და ფსიქომოტორული. ბლუმმა დაადგინა, რომ თითოეული სფერო ხასიათდება აღმავალი სირთულით და შეიმუშავა კლასიფიკაცია (ტაქსონომია), რომელიც უზრუნველყოფს სტრუქტურას, რომელშიც უკვე მიღებულ შედეგებზე დაყრდნობით შესაძლებელია გააზრების უფრო რთული დონეების განვითარება. ბლუმის ტაქსონომიის თანახმად შემეცნებითი (კოგნიტიური) სფერო შეიძლება იყოს ორგანიზებული 6-დონიანი იერარქიული სტრუქტურის სახით:

6. შეფასება
5. სინთეზი
4. ანალიზი
3. გამოყენება
2. გაგება (გაზრება)
1. ცოდნა

ბლუმის ტაქსონომიის იერარქიაში თითოეული მომდევნო დონე დაკავშირებულია წინა დონეების მიღწევებთან. ბლუმის აზრით, სწავლება მიზნად უნდა ისახავდეს სინთეზისა და შეფასების დონეების მიღწევას. ბლუმის ტაქსონომიის ხშრად გამოიყენება სწავლის შედეგების აღწერისათვის. ბლუმის მიერ შეთავაზებული ზმნების ჩამონათვალი იყო მწირი და შემდგომში ივსებოდა სხვადასხვა ავტორთა მიერ. თუმცა დღეისათვის არსებული ჩამონათვალიც არ არის ამომწურავი. იმის გათვალისწინებით, რომ სწავლის შე-

დეგები გამოხატავენ იმას, რის კეთებას შეძლებს სტუდენტი სწავლის დასრულების შემდეგ, ამიტომ ყველა ზმნა არის ქმედების ზმნა (აქტიური ზმნა). ამ სისტემის გამოყენების შემთხვევაში სწავლების თითოეული შედეგი იწყება ზმნით (გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ეს შეუძლებელია ქართული ენის თავისებურებებიდან გამომდინარე).

7. შეფასების და სწავლის შედეგების ურთიერთკავშირი

7.1. შეფასების მიზანი

ხარისხობრივად განსაზღვროს სტუდენტის მიერ დაგეგმილი შედეგების მიღწევის დონე და დაადგინოს მათი შესაბამისობა ეროვნული საკვალიფიკაციო ჩარჩოს შესაბამისი საფეხურის კვალიფიკაციების აღწერასთან, დარგობრივ მახასიათებლებთან (არსებობის შემთხვევაში), კონკრეტული საგანმანათლებლო პროგრამის (შემდგომში - პროგრამა) მიზნებთან და პროგრამაში განსაზღვრულ შედეგებთან.

7.2. შეფასების ძირითადი პრინციპები

- საჯაროობა (ინფორმაცია შეფასების მეთოდების, ფორმების და კრიტერიუმების შესახებ უნდა ხელმისაწვდომი ყველა დაინტერესებული პირისთვის, სტუდენტმა უნდა იცოდეს თუ როდის და როგორ შეაფასებენ მის მიღწევებს);
- გამჭვირვალობა (ინფორმაცია შეფასების სისტემის, კრიტერიუმების, მეთოდების და პერიოდულობის (ვადების) შესახებ უნდა იყოს სრული, ამომწურავი და ადვილად აღქმადი დაინტერესებულ პირთათვის);
- სისტემატურობა (შეფასება მთელი სასწავლო პროცესის განმავლობაში);
- თანასწორობა (ყველა სტუდენტი უნდა იმყოფებოდეს თანაბარ პირობებში. თითოეულ სტუდენტს უნდა შეექმნას თანაბარი პირობები და მიეცეს თანაბარი შესაძლებლობა ცოდნისა და უნარის გამოსავლენად);
- სამართლიანობა (ყველა სტუდენტის შეფასება უნდა მოხდეს ერთიანი სისტემით და გამოყენებული იყოს შეფასების მხოლოდ წინასწარ დადგენილი და საჯარო კრიტერიუმები).

7.3. შეფასების სახეობები

ფორმატული (განმავითარებელი) შეფასება. ფორმატულ (განმავითარებელი) შეფასებას ახასიათებენ როგორც „შეფასებას სწავლები-სათვის“. ფორმატულ შეფასებაში მოიაზრება ლექტორისა და სტუდენტის მიერ სწავლა-სწავლების პროცესში განხორციელებული აქტივობა, რომელიც იძლევა მათ შორის უკუკავშირისთვის საჭირო ინფორმაციის მიღების შესაძლებლობას. ანუ, ფორმატული შეფასება არის სტუდენტთა აკადემიური მოსწრების ინფორმაციის წყარო, რომელსაც იყენებს სწავლა-სწავლების პროცესის ორივე მხარე (ლექტორი და სტუდენტი). ფორმატული შეფასება, როგორც წესი, ტარდება პროგრამის კომპონენტის შესწავლის დასაწყისში ან სწავლების პროცესში. უკუკავშირის მეშვეობით ფორმატულმა შეფასებამ შეიძლება ხელი შეუწყოს სწავლების პროცესის სრულყოფას და სტუდენტთა აკადემიური მოსწრების გაუმჯობესებას (Black and Williams, 1998). ფორმატული შეფასების ძირითად მახასიათებლებს მიეკუთვნება:

- ლექტორისა და სტუდენტების მიერ სწავლების შედეგების და მათი მიღწევის კრიტერიუმების იდენტიფიცირება;
- მკაფიო და ამომწურავი უკუკავშირის ეფექტიანი და დროული უზრუნველყოფა;
- სტუდენტების აქტიური ჩართულობა სწავლა-სწავლების პროცესში;
- ლექტორსა და სტუდენტებს შორის ეფექტიანი კომუნიკაცია;
- ლექტორის რეაგირება სტუდენტთა საჭიროებებზე

ფორმატული შეფასების მაგალითი შეიძლება იყოს სტუდენტის ჩართულობა დისკუსიაში, ქეისის განხილვაში ან სხვ., რა დროსაც ლექტორთან უკუკავშირი (მაგ., შენიშვნების და რეკომენდაციების სახით) შეიძლება დაეხმაროს მას საკუთარი მოსაზრების დასაბუთების, საკომუნიკაციო და სხვ. უნარების დახვეწაში ფორმატული შეფასება არ გამოიხატება ქულებით. ანუ, ფორმატული შეფასება - ეს არის სწავლების პროცესის ნაწილი და არა სწავლის შედეგების ქულებით შეფასების პროცესი.

შემაჯამებელი (განმსაზღვრელი) შეფასება. შემაჯამებელი შეფასება - ეს არის შეფასება, რომელიც აჯამებს სტუდენტის საქმიანობას სწავლების კონკრეტულ ეტაპზე. შემაჯამებელი შეფასება ასახავს როგორც პროგრამის კომპონენტის რომელიმე ეტაპის, ისე მთლიანად პროგრამის კომპონენტის შესწავლის დასრულების მომენტში სტუდენტის მიღწევების დონეს. შემაჯამებელი შეფასება გამოიხატება ქულით, რომელიც ასახავს სტუდენტის მიერ შესრულებული სამუშაოს ხარისხს (დონეს). ანუ, შემაჯამებელი შეფასება - ეს არის სწავლების პროცესის ნაწილი, რომელიც გულისხმობს სწავლის შედეგების ქულებით შეფასებას.

უწყვეტი შეფასება. უწყვეტი შეფასება ეს არის შემაჯამებელი და ფორმატული შეფასებების ერთობლიობა.

7.4. შეფასების სისტემა

1. შეფასების სისტემის ძირითადი პრინციპები

- ვალიდურობა (შეფასების ობიექტი უნდა შეესაბამებოდეს სწავლების დადგენილ მიზანს);
- საიმედოობა (მიღწევების შეფასების მიზნით რელევანტური მაჩვენებლების და კრიტერიუმების გამოყენება);
- ობიექტურობა (შეფასების შედეგად ობიექტური და სანდო ინფორმაციის მიღება);
- სისტემურობა (შეფასების ლოგიკური პერიოდულობა და სწავლის შედეგის მიღწევის დონეზე დაკვირვება);
- დესკრიპტორების მეშვეობით სწავლის შედეგების (ქულებში) და კომპეტენციების დაკავშირება.

2. შეფასების სისტემა. სწავლა-სწავლების პროცესში ხდება არა უშუალოდ კომპეტენციების, არამედ მათი შესაბამისი სწავლის შედეგების შემოწმება. სწავლის შედეგები მიეკუთვნება შეფასებად (გაზომვად) კატეგორიას: პროგრამის კომპონენტის სწავლის შედეგები მოწმდება შეფასების სისტემის მეშვეობის (შუალედური, დასკვნითი ფორმები, შეფასების კომპონენტები, მეთოდები და ა.შ.). შეფასების საშუალებებს (შუალედური და დასკვნითი შეფასების ფორმების კომპონენტებს, მეთოდებს, კრიტერიუმებს) ადგენს პროგრამის კომპონენტის განმსაზღვრელი პირი (შემდგომში - ლექტორი) პროგრამის კომპონენტის სპეციფიკის გათვალისწინებით. ყველა სწავლის შედეგის შესაფასებლად შეიძლება ერთი შეფასების მეთოდი არ იყოს საკმარისი და შეიძლება აუცილებელი გახდეს ერთმანეთს რამდენიმეს გამოყენება. შეფასების ფორმების, კომპონენტების, მეთოდების, კრიტერიუმების ერთობლიობა წარმოადგენს შეფასების სისტემას.

ა) პროგრამის სასწავლო კომპონენტში (სასწავლო კურსი, პრაქტიკა) შეფასება მოიცავს შუალედურ (მიმდინარე შეფასებები, შუალედური გამოცდა და/ან სხვ.) და დასკვნითი ფორმებს:

- შუალედური შეფასება მოიცავს - შუალედურ (მიმდინარე) შეფასებებს, მათი მიზანია სტუდენტის მიღწევების სისტემატური/ეტაპობრივი შეფასება პროგრამის კომპონენტის შესწავლის პერიოდის განმავლობაში; შუალედურ გამოცდას (სასწავლო კურსის შემთხვევაში) - სტუდენტის მიღწევების შეფასებას სწავლების კონკრეტული ეტაპის დასრულების შემდეგ;

- დასკვნითი შეფასება - წარმოადგენს მთლიანად პროგრამის კომპონენტის შესწავლით მიღწეული შედეგების შეფასებას, რომელიც ტარდება კომპლექსური გამოცდის, ანგარიშის/ნაშრომის/პროექტის დაცვის ან სხვ. სახით.
  - ბ) პროგრამის სამეცნიერო-კვლევითი კომპონენტის ათვისების დონის შეფასება მოიცავს მხოლოდ დასკვნითი შეფასების ფორმას.
- 3. შეფასების კრიტერიუმები და ინდიკატორები.** სწავლის შედეგები ფასდება ქულათა სისტემით. სწავლის შედეგები ადგენენ მინიმალურ სტანდარტს (ცოდნისა და უნარების საბაზო დონეს), რომელიც აუცილებელია სწავლების ეტაპის დაძლევისათვის (დააგეგმილი შედეგების მიღწევისათვის). უფრო მაღალ დონეზე სტუდენტის მიღწევები ფასდება შეფასების კრიტერიუმების მეშვეობით. შეფასების კრიტერიუმები განსაზღვრავენ იმ მოთხოვნებს, რომლებსაც უნდა პასუხობდეს სტუდენტი ამა თუ იმ შეფასების მისაღებად. ეს შესაძლებელია ხდის სტუდენტის მიღწევების დიფერენცირებას. შეფასების კრიტერიუმები აუცილებელია, რადგან მხოლოდ ქულებით შეფასება არ აძლევს სტუდენტს ინფორმაციას ძლიერი და გასაუმჯობესებელი ასპექტების შესახებ.
1. პროგრამის კომპონენტის შესწავლის კონკრეტული ეტაპზე მიღწეული შედეგების დონე ბნსუ-ში ფასდება შემდეგნაირად:
- სტუდენტმა აჩვენა საუკეთესო, წარმატებული დონის შედეგი (მაქსიმალური შესაძლო ქულა), მაგ.: ავლენს შესწავლილი მასალის სრულყოფილ და სისტემურ ცოდნას; თავისუფლად ოპერირებს თეორიული ცოდნით; იყენებს ტერმინოლოგიას სრულად და სწორად; იყენებს პრაქტიკაში თეორიულ ცოდნას; განიხილავს და განმარტავს საკითხს; მსჯელობს ლოგიკურად და დასაბუთებულად; ახდენს ინფორმაციის ინტერპრეტირებას და აანალიზებს მას; აყალიბებს და ასაბუთებს დასკვნებს; ასრულებს პრაქტიკულ დავალებებს სწორად, დამოუკიდებლად და დათქმულ დროში; დამოუკიდებლად მოიძიებს რელევანტურ ინფორმაციას, განაზოგადებს და აკონკრეტებს შედეგებს; არასრული ინფორმაციის პირობებში ახდენს პრობლემის იდენტიფიცირებას, შეფასებას, შედეგების პროგნოზირებას; ირჩევს და იყენებს პრობლემის გადაჭრის ეფექტიან მეთოდს; და/ან სხვ.).
  - სტუდენტი ფლობს ცოდნას და უნარებს იმ დონეზე, რომელიც აძლევს დამოუკიდებელი მუშაობით სწავლის შედეგების გაუმჯობესების შესაძლებლობას (მინიმალური შესაძლო ქულა), მაგ.: ავლენს მასალის ცოდნას, მაგრამ უშვებს არაარსებით უზუსტობებს, რომლებსაც მარტივად ასწორებს დამატებითი შეკითხვის შემთხვევაში; დამოუკიდებლად გადმოსცემს ინფორმაციას, თუმცა რიგ შემთხვევაში უჭირს სახეცვლილ შეკითხვებზე პასუხის გაცემა; იყენებს ტერმინოლოგიას, თუმცა რიგ შემთხვევაში არასრულად; განმარტავს ინფორმაციას, თუმცა რიგ შემთხვევაში უჭირს აზრის სტრუქტურირებულად და დასაბუთებულად გადმოცემა; ასრულებს პრაქტიკულ დავალებას, მაგრამ სჭირდება დავალების დამატებით განმარტება ან დავალების შესრულებისთვის დადგენილი დროის უმნიშვნელოდ (დათქმული დროის არაუმეტეს 20%-ისა) გაზრდა ან დაუმჯობესებელი არაარსებითი უზუსტობა; აცნობიერებს მიზეზ-შედეგობრივ კავშირებს, თუმცა უჭირს ანალიზი; ახდენს კონკრეტული პრობლემის იდენტიფიცირებას, თუმცა ირჩევს და იყენებს პრობლემის გადაჭრის მხოლოდ სტანდარტულ მეთოდს; და/ან სხვ.).
  - სტუდენტი ფლობს ცოდნას და უნარებს საბაზო დონეზე, რომელიც აუცილებელია კონკრეტული სწავლის შედეგის მიღწევის დადასტურებისათვის, საკმარისია სწავლის გაგრძელებისათვის და იძლევა ლექტორთან და დამოუკიდებელი დამატებითი მუშაობით შედეგების გაუმჯობესების შესაძლებლობას (მაგ., სტუდენტს უდასტურდება ძირითადი მასალის ცოდნა; პასუხობს კონკრეტულ შეკითხვებზე, შეუძლია მითითების და/ან დადგენილი დროის გაზრდის (დათქმული დროის არაუმეტეს 25%-ისა) პირობით პრაქტიკული დავალების შესრულება; გადმოსცემს და განმარტავს კონკრეტული ინფორმაციას; და/ან სხვ.).
  - არასაკმარისი დონე – (0 ქულა) - იგულისხმება შემთხვევა, როდესაც სტუდენტი ვერ ავლენს ცოდნას და უნარებს, რომლებიც აუცილებელია კონკრეტული სწავლის შედეგის დადასტურებისათვის (მაგ., სასწავლო მასალის ცოდნა ფრაგმენტული და უსისტემაო, დაშვებულია არსებით შეცდომები, პრაქტიკული დავალებების შესრულებისას დაშვებულია პრინციპული/არსებითი ხასიათის შეცდომები, დავალება ვერ შეასრულა დამატებით დროში და/ან სხვ.).
2. მთლიანად პროგრამის კომპონენტის შეფასება ხდება საქართველოში მოქმედი 100-ქულიანი სისტემით, რომელიც ითვალისწინებს 05 დადებით (A - E) და 02 უარყოფით (Fx - F) შეფასებას:

საქართველოში მოქმედი შეფასების 100-ქულიანი სისტემა		ბნსუ-ს განმარტება	
შეფასება	ქულა		
ფრიადი	100-91	A	საუკეთესო ცოდნა და უნარები (მაგ., საგნის სრულყოფილი, სისტემური ცოდნა და მრავალმხრივი გააზრება (გაცნობიერება); მასალის კრიტიკული ანალიზის უნარი; ორიგინალური, შემოქმედებითი და ლოგიკური აზროვნების განსაკუთრებული უნარი; თანმიმდევრული, დასაბუთებული მსჯელობა; ინფორმაციის სტრუქტურირების, ორგანიზების, ანალიზის, სინთეზის, იდეების ინტეგრირების, აზრის თავისუფლად, ლოგიკურად, დასაბუთებულად გადმოცემა შესანიშნავი უნარი; და/ან სხვ.)
მაღიან კარგი	81-90	B	მაღიან მაღალი დონის ცოდნა და უნარები (მაგ., საგნის საგნის სრულყოფილი ცოდნა და სრულად გააზრება; მასალის განმარტების და კრიტიკული შეფასების უნარი; ორიგინალური, შემოქმედებითი და/ან ლოგიკური აზროვნების მაღიან კარგი უნარი; ინფორმაციის სტრუქტურირების, ორგანიზების, ანალიზის, სინთეზის, იდეების ინტეგრირების, აზრის თავისუფლად, ლოგიკურად და დასაბუთებულად გამოხატვის მაღიან კარგი უნარი და/ან სხვ.)
კარგი	71-80	C	მაღალი დონის ცოდნა და უნარები (მაგ., საგნის ცოდნა; საკითხების კარგად გააზრება; ლიტერატურის, შესაბამისი მეთოდების და ტექნიკების კარგი ცოდნა; ორიგინალური, შემოქმედებითი და/ან ლოგიკური აზროვნების კარგი უნარი; ინფორმაციის სტრუქტურირების, ორგანიზების და ანალიზის უნარი; მასალის კრიტიკულად და კონსტრუქციულად განხილვის და დასაბუთებული აზრის ჩამოყალიბების უნარი; და/ან სხვ.)
დამაკმაყოფილებელი	61-70	D	ცოდნის და უნარების დამაკმაყოფილებელი დონე (მაგ., მასალის ძირითადი კომპონენტების/ასპექტების მისაღებ დონეზე ცოდნა; საკითხების ძირითადი ნაწილის გააზრება; ლიტერატურის ზოგადი ცოდნა; საშუალო სირთულის პრობლემების გადაჭრის გზების ძიების და სტანდარტული მეთოდებით გადაჭრის უნარი; კონკრეტული ინფორმაციის ანალიზის უნარი; და/ან სხვ.)
საკმარისი	51-60	E	ცოდნისა და უნარების ძირითადად მისაღები დონე (მაგ., მასალის ძირითადი ასპექტების მისაღებ დონეზე ცოდნა; შესწავლილი მასალის მნიშვნელოვანი ასპექტების გააზრება; ლიტერატურის ძირითადი ნაწილის ცოდნა; ანალიზის უნარის დადასტურების ცალკეული მტკიცებულებები; მარტივი პრობლემების გადაჭრის უნარი; და/ან სხვ.)

ვერ ჩააბარა	41-50	F _x	ცოდნისა და უნარების ნაწილობრივ არასაკმარისი დონე (მაგ., მასალის ძირითადი ასპექტების მცირე ნაწილის ცოდნა; რაც შემთხვევაში მასალის არარელევანტური განმარტება; არასრული და დაუსაბუთებელი პასუხი არსებითი შეცდომებით; ანალიზის უნარის დამადასტურებელი მტკიცებულებების არარსებობა; ლიტერატურის უმნიშვნელო ნაწილის ფრაგმენტული, უსისტემო ცოდნა; ანალიზის უნარის დადასტურების მტკიცებულებების არარსებობა; მარტივი პრობლემების გადაჭრის გარკვეულწილად დამაკმაყოფილებელი უნარი; და/ან სხვ.). ამ შემთხვევაში მიიჩნევა, რომ სტუდენტს ჩასაბარებლად მეტი მუშაობა სჭირდება და: ა) პროგრამის სასწავლო კომპონენტის (სასწავლო კურსი, პრაქტიკა) შემთხვევაში ეძლევა დამოუკიდებელი მუშაობით დამატებით გამოცდაზე ერთხელ გასვლის უფლება, ბ) პროგრამის სამეცნიერო-კვლევითი კომპონენტის შემთხვევაში ეძლევა შესაძლებლობა გადაამუშავებული ნაშრომი წარადგინოს მომდევნო სემესტრის განმავლობაში.
ჩაიჭრა	0-40	F	ცოდნისა და უნარების სრულიად არასაკმარისი დონე (მაგ., მასალის მცირე ნაწილის ცოდნა არ დასტურდება; მასალის განმარტება არ არის ან არულიად არარელევანტურია; პასუხი არ არის, არარელევანტურია ან მოიცავს მრავალ არსებითი და პრონციპული შეცდომებს; ანალიზის უნარი ვერ გამოვლინდა; არ დასტურდება ლიტერატურის უმნიშვნელო ნაწილის ცოდნა; არ დასტურდება მარტივი პრობლემების გადაჭრის უნარი; და/ან სხვ.). ამ შემთხვევაში მიიჩნევა, რომ სტუდენტის მიერ ჩატარებული სამუშაო არ არის საკმარისი და მას ა) პროგრამის კომპონენტი (სასწავლო კურსი, პრაქტიკა) ახლიდან აქვს შესასწავლი, ბ) პროგრამის სამეცნიერო-კვლევითი კომპონენტის შემთხვევაში არ აქვს იგივე სამაგისტრო ნაშრომის წარდგენის უფლება.

3. პროგრამის კომპონენტის შეფასების სისტემა (ფორმები, კომპონენტები, მეთოდები, კრიტერიუმები, ქულები და სხვ.) მითითებულია პროგრამის კომპონენტის სილაბუსში.

7.5. სტუდენტის ცოდნის, უნარების შემოწმების საშუალებები (მეთოდები)

1. შემოწმება არის სწავლების პროცესის მნიშვნელოვანი სტრუქტურული კომპონენტი. ამ მიზნით გამოიყენება შეფასების სხვადასხვა კომპონენტები/მეთოდები, შეფასების საშუალებებს (მეთოდებს) მიეკუთვნება, მაგალითად:

ზეპირი გამოკითხვა - ეს არის დიალოგი ატუდენტსა და ლექტორს შორის, რომლის მიზანია სტუდენტის მიერ სასწავლო მასალის ათვისების დონის და სტუდენტის ინდივიდუალური შესაძლებლობების დადგენა. ამ მეთოდის არსი იმაშია, რომ სტუდენტი პასუხობს ლექტორის მიერ დასმულ კითხვაზე. რადგან ზეპირი გამოკითხვა არის სტუდენტის ცოდნის შემოწმების კითხვა-პასუხის რეჟიმში მიმდინარე შემოწმება, ის შეიძლება მიმდინარეობდეს ინტერაქციული კითხვა-პასუხის, საკითხზე მსჯელობის, დისკუსიის ან საუბრის ფორმით. ზეპირი გამოკითხვის დროს ლექტორი ყოფს შესწავლილ მასალას ცალკეულ ნაწილებად და სვავს შესაბამის შეკითხვებს. ამავე დროს, შეიძლება სტუდენტებს შესთავაზონ ამა თუ იმ შესწავლილი თემის არულად გადმოცემა, რათა იყოს შესაძლებელი სტუდენტების ცოდნის სიმტკიცის და სიღრმის დადგენის, მათ მიერ მასალის გააზრების და ლოგიკურად გადმოცემის უნარის შემოწმების მიზნით. ზეპირი გამოკითხვა შეიძლება იყოს გამოყენებული კომბინირებულად - წერილობით გამოკითხვასთან ერთად. ასევე შესაბამისი სპეციფიკის მქონე სასწავლო კურსების შემთხვევაში ზეპირი გამოკითხვა შეიძლება იყოს კომბინირებული ამოცანების/მაგალითების ამოხსნასთან, ნახაზების/სქემების/ცხრილების/სხვ. შედგენასთან, რა დროსაც მოწოდება არამხოლოდ თეორიული ცოდნა, არამედ პრაქტიკული უნარებიც. ზეპირი გამოკითხვის მეთოდს აქვს თავისი ნაკლოვანებებიც. ეს არის საკმაოდ შრომატევადი მეთოდი, რომელიც იძლევა 01 საკონტაქტო (აკადემიური) საათის განმავლობაში დაახლოებით 4-5 სტუდენტის ცოდნის შემოწმების შესაძლებლობას. ამიტომ პრაქტიკაში გამოიყენება ზეპირი გამოკითხვის სხვადასხვა მოდიფიკაციები - მაგ., ინტერაქციული, ფრონტალური, შემჭიდროებული გამოკითხვის ფორმები. ფრონტალური გამოკითხვის არსი იმაშია, რომ ლექტორი ყოფს შესწავლილ მასალას შედატებით მცირე მოცულობის საკითხებად, რათა იყოს შესაძლებელი რაც შეიძლება მეტი სტუდენტის გამოკითხვა. ამ მეთოდის შემთხვევაში რთულია სტუდენტის ცოდნის ობიექტური შეფასება, რადგან ამ შემთხვევაში თითოეულ სტუდენტს უწევს ერთ ან ორ კონკრეტულ კითხვაზე პასუხის გაცემა, რაც გამორიცხავს სტუდენტის მიერ შესწავლილი მასალის მოცულობის და ხარისხის დადგენის შესაძლებლობას. ზეპირი გამოკითხვის მოდიფიკაციას წარმოადგენს შემთხვევა, როდესაც ქულა ეწერება სტუდენტის მიერ მთელი მეცადინეობის განმავლობაში გამოვლინებულ ცოდნაში: მაგ., სტუდენტს შეუძლია იმ სტუდენტების პასუხების განვრცობა, დაზუსტება, შესწორება და ა.შ., რომლებსაც ურადრება ზეპირი გამოკითხვა. ასევე, სტუდენტს შეუძლია მაალითების მოყვანა, საკითხზე მსჯელობა და სხვ. ამ შემთხვევაში ლექტორს შეუძია შეაფასოს ის სტუდენტები, რომლებიც პირდაპირ არ მონაწილეობდნენ ზეპირ გამოკითხვაში. ზეპირი გამოკითხვის ეს ფორმა ხელს უწყობს სტუდენტების დაინტერესებას, აქტივობას და სასწავლო პროცესში ჩართულობას. შემჭიდროებული გამოკითხვის არსი იმაშია, რომ ლექტორი ზეპირი გამოკითხვის მიზნით იძახებს ერთ სტუდენტს, ხოლო 3-4 სტუდენტს სთავაზობს წერილობით პასუხის გაცემას წინასწარ მომზადებულ და ცალკე ფურცლებზე ჩაწერილ შეკითხვებზე. ამ გამოკითხვის ფორმას უწოდებენ „შემჭიდროებულს“, რადგან ლექტორი პასუხების წეპირად მოსმენის ნაცვლად ამოწმებს და აფასებს დასმულ შეკითხვებზე წერილობით პასუხებს. დასმულ კითხვაზე ყველა სტუდენტის მიერ წერილობითი ფორმით პასუხის გაცემის შემთხვევაში შემჭიდროებული ზეპირი გამოკითხვა გარდაიქმნება წერილობით გამოკითხვაში, რა დროსაც სტუდენტებს ეკლევათ ლექტორის მიერ წინასწარ მომზადებული შეკითხვები და/ან დავალებები (ამოცანებ, მაგალითები), რომლებზეც სტუდენტები წინასწარ დათქმული დროის განმავლობაში ამზადებენ წერილობით პასუხებს. ამ პასუხების შემოწმების შედეგად ლექტორი ქლობორივად აფასებს სტუდენტის ნაშრომს. წერითი გამოკითხვა იძლევა ერთ მეცადინეობაზე ყველა სტუდენტის შეფასების შესაძლებლობას.

წერითი გამოკითხვა - სტუდენტების ცოდნის და უნარების შემოწმების ეფექტიანი მეთოდი კომბინირებული წერითი გამოკითხვა. ამ მეთოდის არსი იმაშია, რომ ცალკეული თემების შესწავლის შემდეგ ტარდება კომბინირებული შეფასება წერითი გამოკითხვის და პრაქტიკული/თეორიული დავალებების შესრულების გზით. ამ შემთხვევაში აუცილებელია რამდენიმე ძირითადი დიდაქტიკური მოთხოვნის შესრულება: 1) წერითი გამოკითხვის ჩატარება მიზანშეწონილია მაშინ, როდესაც ლექტორი დარწმუნებულია, რომ შესწავლილი მასალა ათვისებულია სტუდენტების მიერ. თუ ეს ასე არ არის, მაშინ უნდა გადაიდოს წერითი გამოკითხვა და გაგრძელდეს შესწავლილ საკითხებზე მუშაობა; 2) აუცილებელია წერითი გამოკითხვამდე სტუდენტების წინასწარი (1-2 კვირით ადრე) ინფორმირება და შესაბამისი მოსამზადებელი სამუშაოს ჩატარება - მაგ., სასარგებლოა ამა თუ იმ საკითხთან დაკავშირებით ტიპურ მაგალითებზე/ამოცანებზე მუშაობა; სტუდენტებისთვის ისეთი დავალებების მიცემა, რომლებით მოითხოვენ დაკვირვებას და შემოქმედებით მიდგომას; 3) წერითი გამოკითხვის შინაარსი უნდა მოიცავდეს შესწავლილი მასალის ძირითად დებულებებს და საკვანძო

საკითხებს, 4) უნდა იყოს უზრუნველყოფილი სტუდენტების მიერ დავალებების დამოუკიდებლად შესრულება (მითითებების, დახმარებების გაწევის გარეშე). ამითვის უნდა იყოს გამოყენებული დავალებების რამდენიმე ვარიანტი, 5) დაუშვებელია სასწავლო კურსის ფარგლებში ერთსა და იმავე კვირაში ორი ან მეტი წერიტი გამოკითხვის ჩატარება.

საშინაო დავალებები - ეს მეთოდი ლექტორს აძლევს ინფორმაციას სტუდენტის სწავლისადმი დამოკიდებულების, მასალის ათვისების ხარისხის, დამოუკიდებლად მუშაობის უნარის და სხვ. შესახებ. საშინაო დავალებებს სტუდენტები აბარებენ დათქმულ (წინასწარ შეთანხმებულ) დღეს/ვადაში. საშინაო დავალებების განხილვა შეიძლება მოხდეს ზეპირი გამოკითხვის, დისკუსიის ან ტიპური შეცდომების/ხარვეზების განხილვის გზით.

შუალედური გამოცდა (ან კოლოქვიუმი). ეს არის ცოდნის, უნარების და შესაძლებლობების შუალედური შემოწმების საშუალება, ტარდება სემესტრის პირველი ნახევრის დასრულების შემდეგ, მოიცავს ჩატარებამდე შესწავლილ საკითხებს.

ტესტი - არის ინსტრუმენტი, რომლის მეშვეობით დგინდება მოთხოვნილი ცოდნის და უნარების მიღწევის ხარისხი. ტესტის შედგენა მოიცავს კითხვათა სისტემას, ტესტირების პროცედურას, მიღებული შედეგების გაზომვის ხერხს.

ლაბორატორიული/პრაქტიკული სამუშაო - მოწმდება სტუდენტის უნარი გამოიყენოს მიღებული ცოდნა ანალიზის, ცდის, ექსპერიმენტის და შემდგომი გამოთვლების ჩატარების და დასკვნების ჩამოყალიბების მიზნით. ასევე, მოწმდება კონკრეტული ლაბორატორიული/პრაქტიკული სამუშაოს შესრულების უნარი.

თეორიული/პრაქტიკული ნაშრომი - სამუშაო, რომელიც სრულდება დათქმულ ვადაში სტუდენტების მიერ დამოუკიდებლად (ლექტორის ხელმძღვანელობით);

თეორიული დავალებები - სტუდენტის დამოუკიდებელი საქმიანობა, რომელშიც ის ახდენს ლირადი პოტენციალის რეალიზებას, ადასტურებს აზრის ლოგიკულად და დასაბუთებულად ჩამოყალიბების უნარს, და სხვ.

პრეზენტაცია - სტუდენტის მიერ შესრულებული თეორიული/პრაქტიკული ნაშრომის წარდგენა სლაიდების და სპეც. ეფექტების გამოყენებით.

საქმიანი თამაში - მოდელირებული პრობლემური სიტუაციის პირობებში გადაწყვეტილების მიღების და ქმედების განხორციელების უნარების შემოწმების საშუალება.

ქეის-ამოცანა - პრობლემური დავალება, რომელშიც სტუდენტს სთავაზობენ რეალური პროფესიაზე ორიენტირებული სიტუაციის გააზრებას, რომელიც საჭიროა ამ პრობლემის გადაჭრის მიზნით. სტუდენტი დამოუკიდებლად ახდენს მიზნის ფორმულირებას, მოიძიებს და აგროვებს ინფორმაციას, ახდენს მიზ ანალიზს, გამოთქვამს ჰიპოთეზებს, ემებს პრობლემის გადაჭრის ვარიანტებს, აყალიბებს დასკვნებს, ასაბუთებს სიტუაციის გადაჭრის ოპტიმალურ გზას/მეთოდს.

დისკუსია - არის ერთ და მეტ პირს შორის საუბრის სახეობა, რომლის მიზანია არსებული ცოდნის და უნარების დადგენა.

მოხსენება - სტუდენტის დამოუკიდებელი მუშაობის შედეგი, რომელიც წარმოადგენს სტუდენტის მიერ ჩატარებული სამუშაოს საჯარო წარდგენას.

რეფერატი - სტუდენტის დამოუკიდებელი მუშაობის შედეგი, რომელიც წარმოადგენს წერილობითი ფორმით მოკლედ გადმოცემულ ინფორმაციას კვლევის საკითხის არსის, სტუდენტის მიგნებების და მის მიერ შესრულებული სამუშაოს შესახებ.

ესე - საშუალება, რომლითაც შეიძლება შეფასდეს სტუდენტის უნარი წერილობით გადმოსცეს არსებული პრობლემის არსი, დამოუკიდებლად გაანალიზოს პრობლემა, გამოიტანოს დასკვნები და სხვ.

პორტფოლიო - აძლევს საშუალებას შეაფასოს სტუდენტების მიერ დამოუკიდებლად ცოდნის კონსტრუირების, საინფორმაციო სივრცეში ორიენტირების უნარი, ასევე სტუდენტების ანალიტიკური, პრაქტიკული და შემოქმედებითი აზროვნების დონე. შეიძლება შესრულდეს ინდივიდუალურად ან სტუდენტთა ჯგუფის მიერ.

2. შეფასების მეთოდებს ირჩევს პროგრამის (სილაბუსის) ავტორი პროგრამის კომპონენტის სპეციფიკიდან გამომდინარე.

8. სწავლის შედეგების დაგეგმვის, დახვეწისა და შეფასების საფეხურები

